

der Despotiet, medens een Mand enevaldig herskede over en Nation, som var ham betroet, og De ville finde saadanne Lovgivninger fremtræde i Tider, hvor Folk havde opnaaet constitutionel Frihed og Medvirkning, en Medindflydelse paa alle vigtige Foranstaltninger; De ville finde saadanne Lovgivninger fremtræde i Tider, hvor Folket ene have tilranet sig Magten, baade den udøvende og lovgivende, De ville ogsaa finde dem i Republikkens Tid, De ville saaledes finde disse Lovgivninger fremtræde baade i Tider, da Alt stormede frem og i Tider, da Alt stormede tilbage. Disse Forholds Udviklinger ere gaaede frem i Europa, uafhængige af alle Forandringer, uafhængige af Statsstormene; usvækkede ere de gaaede deres Gang, og man har søgt alle vegne at læge dette Onde, og komme ud af disse Forhold, der ere nedbravede fra Middalalderen, og som ikke længere høre til vor Tid (Hør!).

Dog det er ikke alene i denne Henseende, at jeg troer, at det er vigtigt, at dette Spørgsmaal løses. Jeg troer ogsaa at dette Spørgsmaals Løsning staaer i nær Forbindelse med det Duffelige i at vor constitutionelle Forfatning kan komme til at virke heldbringende i enhver Retning, derfor var det, at jeg tillod mig at foreslaae i sin Tid, at der i selve Grundloven skulde optages dertil sigtende Bestemmelser. Jeg troer, at vi Alle ville indrømme, at det er af stor Vigtighed, at der i Samfundet udvikles sig store bevarende Kræfter, Kræfter, der i deres Anvendelse gaae ud paa, at Alt kan udvikle sig jevnt og roligt, og at de farlige Spring frem og tilbage kunne undgaaes (Hør!) Det er en stor og vigtig Hovedopgave at tilvejebringe saadanne store og bevarende Samfundskræfter; Opgaven er ikke let, Opgaven er vanskelig, den er altid vanskelig i Begyndelsen af det constitutionelle Liv. Marsagen hertil er den, at Absolutismens bevarende Kræfter ikke vare af den Bessaffenhed, at de, naar Friheden kom, kunde bruges. Lader os betragte noget nærmere den særegne Bessaffenhed ved Absolutismens bevarende Kræfter. Absolutismen er ikke bygget paa Samklang imellem Kongens Billie og Folkets Billie, men den er bygget paa, at Folkets Billie er bøiet under Kongens Billie. Vel

har Absolutismen Folkets Vel for Øie, men Absolutismen anerkjender ikke Folkvillien, der vil gjøre sig gjældende, (Tscherning: Guds Billie er Kongens Billie og Folkets Billie.) men Følgen heraf er, at der stundom opstaaer et Modsatningsforhold mellem den absolute Monark paa den ene, og Folket paa den anden Side, idet han staaer ene med sin hele ubegrændsede Ret ligeoverfor Folket. Under saadanne Omstændigheder er det, at Absolutismen søger at faae Kræfter til at understøtte sin ubegrændsede Ret, derved, at den giver de mere Formuende, de høiere staaende Samfundsklasser Forrettigheder, Forrettigheder, hvorved de sondres fra det øvrige Samfund, men som tillige opfordre dem til at forsvare Absolutismens ubegrændsede Ret; thi idet de forsvare denne, forsvare de tillige deres egne Forrettigheder. Dette, troer jeg, er Privilegiernes Oprindelse under Absolutismen. Jeg skal ikke trætte Dem med Udviklingen af, hvilke Forandringer der til enkelte Tider, for Exempel i Slutningen af forrige Aarhundrede, indtraadte i Privilegiernes Stilling til Kongemagten. Man vil lettelig see, at Absolutismens bevarende Kræfter herved fik en aldeles eiendommelig Character. Synskredsen blev indskrænket, thi den begrændsedes af Forrettighederne, og Kraften til at lede Samfundsforsholdenes Udvikling tabtes med Overblikket. Endnu fordærvelligere var det, at Absolutismens bevarende Kræfter ved den Modsatning, hvori de kom til at staae til de andre Samfundsklasser, tabte disses Tillid og med Tiltiden Indflydelsen paa dem — Privilegierne, Ulighederne kunne ikke modstaae Tidens Oplysning, og Kampen for disse Forrettigheder blev kun altfor ofte en Kamp imod Ret. Jeg troer, at denne Absolutismens bevarende Kræfters særegne Stilling er en af de store Ulemper, som er forbunden med Overgangen fra Absolutismen til den friere Forfatning, og jeg troer, at det er et af vore store politiske Hovedformaal at frigjøre os for de Hindringer, som stille sig i veien for disse bevarende Kræfters rigtige Udvikling, saaledes at de komme til at indtage den Plads i Samfundet, som med Rette tilkommer dem. Vi have gjort et stort Skridt fremad i saa Henseende ved Loven